

kolumni

Mikko Mäntysaari on sosiaalityön professori Jyväskylän yliopiston yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitoksella. Hän käsittelee kolumneissaan yliopistotyön arkea.

Valtakirjoja

Valta kiehtoo yliopistoihmisiä siinä kuin muitakin. Professorin asema tarjoaa edelleen ponnahduslaidan myös muuhun yhteiskunnalliseen vallankäyttöön, mutta jo pelkkä professorin virkakin tarjoaa mahdollisuuksia vaikuttaa ja käyttää valtaa.

Miksi monista sosiaalityön tutkijoista on tullut vallankäyttäjiä yliopistolla? Tiedekuntiensa dekaaneina ovat sosiaalityön professoreista **Jorma Sipilä, Pauli Niemelä, Kyösti Urponen**, minäkin vähän aikaa. Ovatko sosiaalityön tutkijat siis erityisen vallanhimoista väkeä? Ei kai: ehkä kysymys on pikemminkin vastuullisuudesta.

Olen viime aikoina lukenut kolmen professorin kokemuksia vallankäytöstä. Professori **Edwin Linkomies** toimi pääministerinä jatkosodan aikana. Hän ei katsonut juuri koskaan erehtyneensä missään olennaisessa asiassa. Kaikki hänen ympärillään toimineet ihmiset olivat joko lurjuksia tai typeryksiä. Olipa kyse sitten Mannerheimista, Rytistä, Tannerista tai Svinhufvudista, kaikki muut olivat kirjoittajaan verrattuna jollakin tavalla vaillinaisia. Muistelijana Linkomies on taitava, vaikka kirjasta voi päätellä, että ei hän varmaan yliopistollakaan ollut mikään helppo esimies.

Jos Linkomies oli kutakuinkin erehtymätön, on toisenlaisiakin professori-vallankäyttäjiä. Saksalaisen **Viktor Klempererin** tuhansia sivuja käsittävä päiväkirjojen sarja vuosilta 1918–1959 tarjoaa ainutlaatuisen näköalan saksanjuutalaisen kirjallisuuden professorin elämään viime vuosisadan Dresdenissä. Natsien kaudella Klemperer kirjoitti päiväkirjaansa henkensä kaupalla. Vuoden 1945 jälkeen hän sai takaisin professuurinsa ja päätyi politiikkaan. Hänestä tuli DDR:n kansankamarin jäsen. Uhrista tuli vallankäyttäjää, mutta kovin onnellinen hän ei osannut valta-asemastaan olla.

Sosiaalipolitiikan, erityisesti sosiaalityön professori Jorma Sipilä on vastikään julkaissut kirjan vallankäytöstä yliopistossa. Sipilä piti muutaman vuoden aikana 1990-luvun lopulla päiväkirjaa, jonka tekstiä hän lainaa ja kommentoi. Päiväkirjajaksoissa Sipilä muistuttaa 1950-luvun Klempereriä. Sipilä on toiminut dekaanina, vararehtorina, rehtorina ja kanslerina Tampereen yliopistossa ja tietää, miltä valta maistuu. Rehtorin arkeen kuului aika paljon hyviä lounaita, cocktail-naposteltavia ja kuohuviiniä, mutta myös paljon puuduttavaa istumista tylsissä kokouksissa, juntaamista, lobbaamista.

Sipilä kertoo hyvinkin henkilökohtaisesti rehtorikaudestaan, mutta samalla hän katsoo itseään myös ulkoapäin, etäämpää. Toisin kuin Linkomies, hän tunnustaa tehneensä myös virheitä. Tekstiä elävöittävät kahden nuoremman kollegan kommentit, jotka kiinnittävät hausvasti huomiota muistelijan valintoihin ja pieniin kompasteluihin.

Sosiaalityön tutkijana luin tietyksi erityisellä kiinnostuksella, miten Sipilä kirjoittaa sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön laitoksesta osana Tampereen yliopistoa. Hyvin kauniisti ja myönteisesti hän kirjoittaa. Ehkä vähän haikeastikin. 1980-luku oli ilmeisesti onnellista aikaa, ja yliopistotyö tarjosi pitkäjänteiselle tutkimukselle mahdollisuuksia paremmin kuin nykyään. En usko, että Sipilän teosta voi lukea oppaana siitä, miten yliopistoa tulisi johtaa, vaikka kirjoittaja itse liittää tekstiinsä tällaisia toiveita. Sen sijaan kirja on merkittävä kuvaus viime vuosien yliopistuelämästä. Hivenen yllättäen kirja kertoo myös vallan puutteesta. Myös rehtori tuntee vallankäyttönsä rajat.